

Visiedocument

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht, Woerden

Veilig Samen Leven

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting	3
Inleiding	4
Missie en visie	6
Missie	6
Visie	6
Landelijke, regionale en lokale kaders	7
Geweld hoort nergens thuis	7
Kansrijke Start	8
Scheiden zonder schade	8
Aanscherping Meldcode vanaf 2019	9
Herijking provinciale visie Een Veilig Thuis	10
Gemeentelijke verantwoordelijkheid	10
Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	12
Iedereen kan het verschil maken	13
Professionals in stelling	13
Krachten bundelen	13
Conclusie	14
Uitvoering	15
Ambitie en realisme	15

Samenvatting

Voor u ligt de aanpak huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM) voor de gemeenten De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden. De aanpak is gebaseerd op de volgende missie:

In de gemeenten De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden is geen huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling in welke vorm dan ook: al onze inwoners hebben een goed thuis waar ze veilig kunnen opgroeien, wonen en/of verzorgd worden en daar waar nodig ontvangen inwoners passende ondersteuning.

De aanpak van HG en KM staat al jaren op de politieke agenda en op het netvlies van hulp- en zorgverleners, onderwijs, kinderopvang, medici en andere beroepsgroepen. Echter, door recent onderzoek naar de cijfers en de impact van huiselijk geweld wordt steeds duidelijker dat het nog niet lukt om dit grote persoonlijke en maatschappelijke probleem terug te dringen. In 2018 zijn door de Rijksoverheid verschillende actieprogramma's gepubliceerd met als doel om huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen, terug te dringen en de schade ervan te beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie te doorbreken. Het betreft de programma's 'Geweld hoort nergens thuis', 'Kansrijke start' en 'Scheiden zonder schade'. Verder is per 1 januari 2019 de wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling aangescherpt, hetgeen voor het hele werkveld gevolgen heeft. Voor de provincie Utrecht wordt in de 1^e helft van 2019 de regiovisie 'Een veilig thuis, aanpak HG en KM' herijkt.

Gemeenten hebben vanuit de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo) en de wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling een belangrijke verantwoordelijkheid om HG en KM aan te pakken. De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden hebben de krachten gebundeld om alle genoemde ontwikkelingen te concretiseren in een regionale aanpak voor lokaal beleid en lokale acties. Op 9 november 2017 is akkoord gegeven op het voorstel tot het aanstellen van een regiocoördinator zoals opgenomen in de oplegnotitie huiselijk geweld en kindermishandeling Utrecht West t.b.v. de regionale adviescommissie (RAC) GGDru. Redenen om regionaal samen te gaan werken liggen in het gegeven dat een regionale aanpak de lokale aanpak kan versterken. Veel organisaties zijn bovenlokaal georganiseerd en de ontwikkelingen op het thema HG en KM reiken veelal verder dan gemeentegrenzen. Verder is onderschreven dat het van belang is om zicht krijgen op de lokale situatie van wat met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling speelt, want elke gemeente is uniek en vraagt om een lokale aanpak en accenten. Begin 2019 is de aanpak HG en KM onder de titel *Veilig Samen Leven*, ondergebracht bij het Transformatieprogramma Jeugd Utrecht West¹. De regiocoördinator heeft een start gemaakt door met professionals uit diverse werksoorten het gesprek te voeren over vragen, behoeften en wensen. Vanuit deze consultatieronde en de informatie vanuit de landelijke en regionale programma's is dit visiedocument met bijbehorend uitvoeringsdocument tot stand gekomen.

De aanpak *Veilig Samen Leven* is opgedeeld in drie pijlers. De voorgenomen acties worden hierin opgedeeld. De pijlers zijn:

- Bewustwording en preventie
- Kennis en vaardigheden
- Samenwerken en integraliteit

Bij alle pijlers wordt gezocht naar manieren om alle betrokkenen te betrekken: professionals, vrijwilligers én bewoners. Op deze wijze wordt een zo groot mogelijk draagvlak gecreëerd en sluiten de activiteiten aan bij de wens van de betrokkenen. Van belang bij de aanpak is de bewustwording dat het probleem niet in 2019 opgelost zal zijn: het vergt inzet van jaren en van vele betrokkenen om huiselijk geweld te stoppen en de cirkel van geweld te doorbreken. Het plan voorziet daarom in acties op de korte en lange termijn.

---

¹ <https://inkooputrechtwest.nl/transformatie/>

Inleiding

“Dode in Arnhem is 12-jarige zoon van verdachte (40). Het is onbekend hoe het met de 15-jarige zoon is.” – 22 december 2018

“Jongetje (1) van flat gegoooid, vader (41) aangehouden” – 5 januari 2019

“Dit jaar zijn in Nederland 40 vrouwen vermoord. In alle gevallen was de dader een bekende. In veruit de meeste gevallen werden de vrouwen door hun partner of ex-partner vermoord of de dader was een man die een relatie met het slachtoffer wilde.” – 31-december 2018

12% van de jongeren tussen 12 en 17 jaar heeft in voorgaand jaar te maken gehad met minimaal 1 voorval van kindermishandeling. Dat zijn in De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden statistisch gezien 1266 jongens en meisjes.

Elk jaar sterven er bijna 100 volwassenen en 80-100 kinderen aan de gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De maatschappelijke impact van huiselijk geweld² (HG) en kindermishandeling³ (KM) is enorm en de gevolgen voor slachtoffers zijn groot en vaak levenslang. In het verleden zijn veel initiatieven geweest om HG en KM terug te dringen, onder andere de RAAK-aanpak, ‘Ouderen in veilige handen’ en de regionale visie huiselijk geweld en kindermishandeling 2015 (provincie Utrecht). Desalniettemin lijken de landelijke cijfers van HG en KM niet te dalen. De cijfers zijn schokkend. Uit recent onderzoek onder informanten blijkt 3% van de kinderen tot 18 jaar hebben te maken gehad met chronische en/of ernstige kindermishandeling. Alleen in Woerden zijn dat al bijna 350 kinderen. Uit zelfrapportage onder volwassenen, blijkt dat 5,5% in de afgelopen 5 jaar slachtoffer is geweest van tenminste één voorval van fysiek en/of seksueel geweld (psychisch geweld is in dit onderzoek niet meegenomen). Voor Woerden zijn dit ongeveer 2200 burgers. Voor Montfoort zijn dit er bijna 600. Bij jongeren tussen de 12 en 17 jaar heeft 12% in het voorgaande jaar te maken gehad met minstens één voorval van kindermishandeling. Dat zijn 105.000 scholieren in Nederland.⁴ Statistisch gezien wonen er ongeveer 355 in De Ronde Venen en 467 in Stichtse Vecht. Onderzoek naar ouderenmishandeling⁵ maakt duidelijk dat 1 op de 50 ouderen jaarlijks slachtoffer wordt van een vorm van ouderenmishandeling.⁶ Deze cijfers afgezet tegen het aantal 65+-inwoners van de 4 gemeenten, zijn dat potentieel 50 slachtoffers in Montfoort oplopend tot 255 personen in Stichtse Vecht.

---

² Geestelijk danwel lichamelijk geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit.

³ Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek en/of psychisch letsel.

⁴ <https://www.wodc.nl/wodc-nieuws/huiselijk-geweld.aspx>

⁵ Is de mishandeling van een ouder persoon, te weten vanaf 65 jaar, verstaan wij het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een persoonlijke of professionele relatie met de ouderen staan, waardoor de oudere persoon (herhaalde) lichamelijke en/of psychische en/ of materiele schade lijdt, dan wel vermoedelijk lijden zal en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

⁶ Regioplan (2018)

Vanuit de Rijksoverheid zijn in 2018 diverse actie- en uitvoeringsprogramma's gepubliceerd om met de bijbehorende acties wél het verschil te gaan maken voor kwetsbare inwoners. Onderdeel van deze programma's is de opdracht om te komen tot regionale samenwerking om dit hardnekkige probleem aan te pakken, want huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling komen ook in De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden voor. De landelijke cijfers, afgezet tegen de inwoners van de vier gemeenten, laten zien dat ruim 1100 kinderen en jongeren mogelijk slachtoffer zijn van ernstige en/of chronische kindermishandeling. Bij jongeren (12-17 jaar) zou het gaan om 1273 jongeren. Bij volwassenen tot 65 jaar zijn ruim 7200 inwoners mogelijk slachtoffer van huiselijk geweld en daarbij komen ook nog 630 ouderen. Al klopt maar de helft van de statistieken voor de gemeenten, dan gaat het nog steeds om 4500 kwetsbare inwoners. Onthutsende cijfers, want in 2018 is er vanuit Utrecht West 'maar' 1353 keer gebruik gemaakt van een van de diensten van Veilig Thuis Utrecht. Dit zou erop kunnen duiden dat lang niet alle slachtoffers bij professionals in beeld zijn. Dat maakt dat inzet op dit thema van groot belang is. Vanuit de gezamenlijke aanpak ontstaat een door bestuurlijke, ambtelijke en uitvoeringsorganisaties gedragen regionale effectieve aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, met oog voor veiligheid, maatschappelijke effecten en zorg.

Met professionals uit diverse beroepsgroepen en verschillende domeinen zijn gesprekken gehouden om wensen, ideeën, suggesties en overige input op te halen. De aanpak HG en KM is begin 2019 ondergebracht bij het Transformatieteam Jeugd Utrecht West, dit om optimaal van regionale samenwerking gebruik te maken. Het Transformatieprogramma geeft uitvoering aan het actieprogramma 'Zorg voor Jeugd' met als doel jeugdhulp dichter naar de leefwereld van het gezin en het kind te brengen. Het Transformatieprogramma zet in op domeinoverstijgend werken. De aanpak HG en KM één van de projecten.

De (voortdurende) consultatie van het werkveld, de landelijke en regionale stukken vormen de grondslag van dit visiedocument, waarin de aanpak HG en KM 'Veilig Samen Leven' verder vorm wordt gegeven. Deze aanpak rust op drie pijlers die allen bijdragen aan het doel: het terugdringen van HG en KM en de cirkel van geweld doorbreken. Zowel op regionaal en lokaal niveau wordt invulling gegeven aan de activiteiten binnen de pijlers. Regionaal waar het moet, lokaal waar het kan om op die manier recht te doen aan de lokale uitgangspunten en wensen. De drie pijlers van de aanpak zijn:

1. Bewustwording en preventie
2. Kennis en vaardigheden
3. Samenwerken en integraliteit

Deze pijlers vormen het fundament van de aanpak waarmee de gemeenten nu – samen met het werkveld - écht een wezenlijk verschil gaat maken om HG en KM te stoppen en te werken aan duurzame veiligheid voor de inwoners van De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden. Daarom heet deze aanpak: *Veilig Samen Leven*.

Missie en visie

Missie

De missie voor de regionale aanpak is als volgt:

In de gemeenten De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden is geen huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling in welke vorm dan ook: al onze inwoners hebben een goed thuis waar ze veilig kunnen opgroeien, wonen en/of verzorgd worden en daar waar nodig ontvangen inwoners passende ondersteuning.

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het realiseren van de missie omdat ze verantwoordelijk zijn voor het inrichten van het sociale domein. Beleid geeft de gemeente de mogelijkheid tot sturing op verschillende aspecten die direct of indirect te maken hebben met het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hierbij zijn onderdelen welke het beste regionaal kunnen worden opgepakt. Andere onderdelen vragen om lokale inkleuring, omdat de gemeenten verschillende uitgangspunten hebben en het sociale domein divers is vormgegeven.

Visie

Met professionals en inwoners creëren we een cultuur waarin het vragen om hulp als het thuis niet goed gaat vanzelfsprekend is. Elke inwoner telt en heeft recht op passende ondersteuning. Hiertoe zetten we in op bewustwording op het thema, toegankelijke formele en informele ondersteuning, versterken van kennis en vaardigheden en het realiseren van sterke samenwerkingsverbanden tussen professionals, vrijwilligers en inwoners.

Het landelijke actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* (zomer 2018) geeft een duidelijk beeld van de omvang van de problematiek en de noodzaak om nu écht het verschil te gaan maken. De urgentie die uit het actieprogramma spreekt om nu samen aan de slag te gaan is overduidelijk. Heldere actielijnen die bijdragen aan het doel staan beschreven: een einde maken aan de cirkel van geweld en zo HG en KM terugdringen. De aanpak *Veilig Samen Leven* sluit aan bij de omschreven visie en doelen uit het landelijk actieprogramma.⁷ Ook het landelijke programma *Kansrijke Start* wordt als uitgangspunt gebruikt. Dit programma benadrukt het belang van de eerste 1000 dagen van een kind. Deze dagen zijn cruciaal voor de rest van het leven: de gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen op latere leeftijd, zowel fysiek als mentaal.⁸ Aangezien een kind slechts één kans op een goede start heeft, is aandacht voor deze periode van groot belang. In het programma *Scheiden zonder schade* worden aanbevelingen gedaan om de impact van een echtscheiding op de betrokken kinderen zo gering mogelijk te laten zijn. Dit vraagt inzet van betrokkenen op verschillende terreinen, waaronder rechtspraak en advocatuur, Rijksoverheid, omstanders, onderwijs, jeugdhulp etc. etc. De aanbevelingen uit *Scheiden zonder schade*, die binnen de grenzen van deze aanpak vallen, vallen vooral onder pijler 1. Bewustwording en preventie en zullen daarin meegenomen worden.

Een belangrijk uitgangspunt is dat in de aanpak *Samen Veilig Leven* wordt aangesloten bij de verschillende actieprogramma's én andere (boven-)regionale en landelijke ontwikkelingen. Ook wordt hetgeen er al is versterkt en wordt vooral ingezet op datgene wat professionals nodig hebben om hun werk te kunnen doen. Dit zal zowel op regionaal als op lokaal niveau plaatsvinden.

---

⁷ De visie en doelen uit het landelijke actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* zullen eveneens de leidraad vormen voor de herijkte provinciale visie op de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (herijking in Q1 van 2019).

⁸ *Kansrijke start* (2018)

Landelijke, regionale en lokale kaders

In de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling heeft de overheid een belangrijke rol. In grote lijnen zijn de verantwoordelijkheden van verschillende overheidslagen als volgt:⁹

- Landelijk: gezamenlijk financiering landelijke voorzieningen Jeugdhulp en Wmo volgens landelijke afspraken, landelijke opvangvoorzieningen.
- Bovenregionaal: samenwerking tussen regio's voor zaken die niet lokaal of regionaal zijn te organiseren. Onder andere Veilig Thuis en afstemming met de veiligheidsketen.
- Regionaal: regionale samenwerking jeugdhulp en Wmo, bijvoorbeeld inkoop van specialistische hulp.
- Centrumgemeentebied: tot 2021 verantwoordelijk voor vrouwenopvang (en maatschappelijke opvang en beschermd wonen), inzet middelen decentralisatie-uitkering vrouwenopvang ten behoeve van de aanpak van huiselijk geweld.
- Lokaal: preventie, coördinatie van lokale samenwerking, lokale aanpak één gezin één plan, nazorg na uitstroom uit de opvang. Vanaf 2021 wordt de gemeente verantwoordelijk voor vrouwenopvang en beschermd wonen.

Zoals reeds beschreven is de aanpak Veilig Samen Leven gebaseerd op landelijke, (boven-)regionale en lokale ontwikkelingen. In dit hoofdstuk volgt een korte toelichting op de verschillende actie- en uitvoeringsprogramma's.

Geweld hoort nergens thuis

Het landelijk actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* (mei 2018) is uniek omdat het een nauwe samenwerking is tussen twee ministeries - Justitie & Veiligheid (hierna: J&V) en Volksgezondheid Welzijn en Sport (hierna: VWS) - met de Vereniging

Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG). Deze samenwerking is ontstaan vanuit de constatering dat de professionele samenleving er tot nu toe onvoldoende in slaagt om HG en KM echt terug te dringen en een duurzaam verschil te maken. Rijk en gemeenten onderkennen dat deze problematiek meerdere niveaus tegelijk raakt en oplossingen hiervoor niet in het bereik van één overheidslaag liggen. Iedereen heeft een stukje van de puzzel, maar het lukt niet altijd om de puzzel samen te leggen.

Vanuit de regio wordt samengewerkt met de provinciale projectleiders die rechtstreeks communiceren met en ondersteund worden door het landelijk VNG-programmabureau *Geweld hoort nergens thuis*. Hierdoor worden kennis en kunde optimaal ingezet.

⁹ Een veilig thuis (2015)

“Het komt nu aan op de uitvoering, het mag niet meer slechts een papieren werkelijkheid zijn. Dit vraagt om een continu lerende en verbeterende omgeving. Hierbij is duurzaam en gezamenlijk leren over domeinen heen belangrijk.”¹⁰

Binnen *Veilig Samen Leven* wordt in eerste instantie gewerkt met de eerste actielijn: ‘eerder en beter in beeld’. Deze is opgedeeld in drie pijlers. Deze actielijn behelst (vooral) de basis die op orde moet zijn, zoals een goed werkend lokaal team, goede implementatie van de Meldcode in het lokale veld en het bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Kansrijke Start

Naast het actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* is ook het programma *Kansrijke Start* (september 2018) van het ministerie van VWS relevant. Waar het eerstgenoemde programma zich vooral richt op de fase waarin HG en KM al plaatsvindt, richt *Kansrijke Start* zich veel meer op preventie en is het doel van dit programma om meer kinderen een kansrijke start te geven. Van de Nederlandse kinderen heeft 14% nu geen goede start door een te laag geboortegewicht, vroeggeboorte of een combinatie daarvan. Om een kansrijke start voor kinderen te kunnen bewerkstelligen is extra ondersteuning aan kwetsbare gezinnen nodig en de regie daarvoor ligt bij gemeenten. “Een goede koppeling tussen het medische en het sociale domein inclusief de publieke gezondheid is essentieel zodat meer kinderen een kansrijke start krijgen.” De jeugdgezondheidszorg (hierna: JGZ) is een essentiële partner in de (preventieve) aanpak van HG en KM. Ook verloskundigen, kraamzorg, kinderdagverblijven, gastouderbureaus en de peuteropvang hebben een

belangrijke plaats in het herkennen van signalen van zorg en/of geweld, deze met ouders en eventueel het netwerk te bespreken en in actie te komen. Naast professionals kunnen ook familieleden, bureaus, vrienden en vrijwilligers voor jonge gezinnen een steunende factor zijn.

Scheiden zonder schade

Het programma *Scheiden zonder schade* (mei 2018) is een samenwerking van de Rijksoverheid (J&V en VWS) en de VNG en heeft als doel om te voorkomen dat kinderen schade oplopen door scheiding van hun ouders. Vanuit de voorliggende verslaglegging zijn 45 acties en oplossingsrichtingen genoemd. Enkele daarvan zijn voor gemeenten van belang, te weten:

- Ontwikkelen en opstarten ouderschapsprogramma's: voor preventieve relatie-educatie;
- 'Scheidingsloket' bij de gemeenten: één plek waar ouders terecht kunnen die hebben besloten uit elkaar te gaan.

Vanuit de ministeries wordt tevens aangegeven dat ze zorg zullen dragen dat acties die in meerdere programma's terugkomen ook gezamenlijk worden opgepakt. Zo versterken de programma's elkaar. Het gaat hier om de volgende acties:

- het bevorderen van de deskundigheid in het wijkteam;
- het realiseren van jeugdhulp in school en het hebben van een informatief en preventief aanbod op school;
- het borgen van een steunfiguur voor ieder kind.

¹⁰ Actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis', pag. 11

Tussen de programma's zit soms overlap qua activiteiten. Hierin zal in de aanpak voor de vier gemeenten rekening worden gehouden, zodat deze activiteiten als zodanig herkenbaar zijn.

Aanscherping Meldcode vanaf 2019

Een belangrijke ontwikkeling in de aanpak van huiselijk geweld die de komende jaren veel impact gaat/kan gaan hebben is de aanscherping van de Meldcode. De reden voor de aanscherping is dat nog te veel signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden gemist, 60% van de meldingen zijn hermeldingen. Ook krijgen ouders en kinderen niet altijd de juiste hulp om het geweld langdurig of voor altijd te stoppen. Daarnaast is bekend dat eerder plaatsgevonden geweld de belangrijkste voorspeller is voor toekomstig geweld. Professionals zien soms maar een deel van de situatie, zijn kort betrokken bij een gezin en kunnen daarom de veiligheid op langere termijn niet beoordelen en monitoren.¹¹

STAP 1 In kaart brengen van signalen	Breng signalen in kaart die je zorg bevestigen of ontkrachten. Leg signalen en vervolgstappen objectief en feitelijk vast in het dossier. Voer indien nodig de kindcheck uit.		
STAP 2 Advies vragen aan deskundige collega of Veilig Thuis	Overleg met een deskundige collega om signalen te duiden. Raadpleeg zo nodig Veilig Thuis of een forensisch arts. Neem bij eerdere geweld, huwelijksdwang of vrouwenbesnijdenis direct contact op met Veilig Thuis.		
STAP 3 Gesprek met ouders en /of kind	Bespreek je zorgen zo snel mogelijk met de ouders en met het kind zelf. Alleen als jouw veiligheid of die van het kind in gevaar kan komen door een gesprek kun je hiervan afzien.		
STAP 4 Wegen van het geweld	Maak een inschatting van de aard en de ernst van de situatie op basis van de informatie uit stap 1 t/m 3. Vraag bij twijfel advies aan Veilig Thuis. • Blijft je vermoeden bestaan? Indien nee: meldcode afsluiten. • Zo ja, is er sprake van (een vermoeden van) acute of structurele onveiligheid?		
STAP 5 Neem twee beslissingen:	<table border="0"> <tr> <td data-bbox="571 1236 847 1444"> 1. Is melden noodzakelijk? Als je acute of structurele onveiligheid vermoedt, doe je een melding bij Veilig Thuis en beoordeel je gezamenlijk of hulp bieden of organiseren ook tot de mogelijkheden behoort. </td> <td data-bbox="847 1236 1390 1444"> 2. Is hulp (ook) mogelijk? Beantwoord de volgende vragen: • Ben je in staat effectieve hulp te bieden of organiseren? • Werken betrokkenen mee aan de geboden hulp? • Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot duurzame veiligheid en welzijn van alle betrokkenen? Indien 'nee' (alsnog) melden bij Veilig Thuis. </td> </tr> </table>	1. Is melden noodzakelijk? Als je acute of structurele onveiligheid vermoedt, doe je een melding bij Veilig Thuis en beoordeel je gezamenlijk of hulp bieden of organiseren ook tot de mogelijkheden behoort.	2. Is hulp (ook) mogelijk? Beantwoord de volgende vragen: • Ben je in staat effectieve hulp te bieden of organiseren? • Werken betrokkenen mee aan de geboden hulp? • Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot duurzame veiligheid en welzijn van alle betrokkenen? Indien 'nee' (alsnog) melden bij Veilig Thuis.
1. Is melden noodzakelijk? Als je acute of structurele onveiligheid vermoedt, doe je een melding bij Veilig Thuis en beoordeel je gezamenlijk of hulp bieden of organiseren ook tot de mogelijkheden behoort.	2. Is hulp (ook) mogelijk? Beantwoord de volgende vragen: • Ben je in staat effectieve hulp te bieden of organiseren? • Werken betrokkenen mee aan de geboden hulp? • Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot duurzame veiligheid en welzijn van alle betrokkenen? Indien 'nee' (alsnog) melden bij Veilig Thuis.		

De aanscherping van de Meldcode vraagt van organisaties - onder meer - dat het organisatieprotocol wordt aangepast en dat opnieuw naar verantwoordelijkheden en besluitvorming gekeken wordt bij het wegen van signalen die mogelijk op HG en KM duiden. Dit omdat de nieuwe afwegingskaders met zich mee brengen dat veiligheid op een andere manier getaxeerd dient te worden. Daarnaast zijn een radar- en monitorfunctie toegevoegd wat voor lokale professionals (op termijn) gevolgen kan hebben voor de inschatting van passende hulp en het volgen van gezinnen waar onveiligheid een rol speelt. Met de wetswijziging is het van belang dat de Meldcode binnen de gemeenten en binnen lokale organisaties goed is geïmplementeerd.

In de laatste maanden van 2018 werd duidelijk dat de nieuwe afwegingen binnen stap 4 en 5 voor veel professionals een aanscherping van de eigen gespreksvaardigheden vraagt. Ook is het de verwachting dat de samenwerking met Veilig Thuis intensiever zal worden en deels van aard verandert. Dit vraagt met name vanuit de gemeentelijke teams nieuwe werkafspraken en helderheid over verantwoordelijkheden. In de nieuwe werkwijze gaat Veilig Thuis nog meer uit van partnerschap met het lokale veld (o.a. gemeentelijke toegang) en hulpverlening.

¹¹ Verweij-Jonker Instituut: werkt de aanpak van kindermishandeling en partnergeweld? (2018)

Veilig Thuis zal bij alle meldingen nagaan wat de best passende interventie is: directe overdracht naar een ketenpartner, inzet van de interne dienst Voorwaarden & vervolg of inzet van de dienst Onderzoek. De nieuwe werkwijze van Veilig Thuis brengt voor professionals in het lokale veld nieuwe aspecten met zich mee, deze dienen binnen de eigen organisatie bekend te zijn.

Gedurende 2019 zullen ervaringen uit het lokale veld opgehaald worden, wordt gekeken hoe de samenwerking met Veilig Thuis zo optimaal kan verlopen en welke lessen geleerd kunnen worden. Vanuit de aanpak *Veilig Samen Leven* zal hierover gecommuniceerd worden met de verantwoordelijk beleidsmedewerker van de werkgroep SVMN (Samen veilig Midden Nederland (hierna: SAVE) en Veilig Thuis).

Herijking provinciale visie Een Veilig Thuis

De huidige provinciale visie *Een Veilig Thuis* uit 2015 wordt in het eerste halfjaar van 2019 herijkt. Deze herijking zal onder andere uitgaan van het landelijk actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* en de aanscherping van de Meldcode per 1 januari 2019. Het doel van het opstellen van een provinciale visie is de samenwerking tussen centrumgemeenten en regiogemeenten te versterken, verantwoordelijkheden te verhelderen en gezamenlijk de doorlopende lijn van preventie tot nazorg te organiseren. *Veilig Samen Leven* zal deze herijking volgen, input leveren en waar nodig accenten toevoegen/wijzigen in de lokale aanpakken. Het is van belang om voortdurend afstemming te zoeken met (boven)regionale overleggen en afspraken, met name rondom SAVE en Veilig Thuis.

Gemeentelijke verantwoordelijkheid

Met de decentralisaties in 2015 is de verantwoordelijkheid voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling meer dan ooit bij de gemeenten te komen liggen. Vanuit de Wmo gelden in ieder geval de volgende verantwoordelijkheden:

1. Het bieden van maatschappelijke ondersteuning. Hiertoe behoort in ieder geval: de sociale samenhang, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking te bevorderen, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente te bevorderen, alsmede huiselijk geweld te voorkomen en te bestrijden, het bieden van ondersteuning voor mantelzorgers en het bieden van maatwerkvoorzieningen voor degene die door psychische of psychosociale problematiek de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in verband met risico's als gevolg van huiselijk geweld¹².
2. Het zorgdragen voor een Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (hierna: AMHK) (Veilig Thuis).¹³ Het AMHK fungeert als advies- en meldpunt voor professionals en burgers met vermoedens van HG of KM, doet eventueel onderzoek naar deze vermoedens en initieert - samen met de betrokkenen - passende acties.

Vanuit de Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk voor het beleid gericht op preventie, jeugdhulp, jeugdreclassering en kinderschermingsmaatregelen en de uitvoering van jeugdhulp, kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Dit alles om onder andere opgroei- en opvoedingsproblemen vroegtijdig te signaleren; te werken aan een positief opvoedkundig klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang, opdat ouders in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen.

¹² Wmo, § 2.1.2.

¹³ Wmo, § 4.1. e.v.

Daar waar het ouders en het eigen netwerk niet lukt om dit positieve klimaat te bieden, bieden gemeenten laagdrempelige en herkenbare toegang tot jeugdhulp zodat zowel lichte ondersteuning als de ondersteuning aan gezinnen met multiproblematiek snel geboden kan worden waardoor de jeugdige in veiligheid (verder) kan opgroeien.¹⁴

Tot slot hebben gemeenten vanuit de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling specifieke verantwoordelijkheden. De meldcode geldt binnen de gemeente voor ambtenaren die betrokken zijn bij de uitvoering van de Leerplichtwet en de Wet publieke gezondheid. Gemeenten zijn verplicht te zorgen dat de Meldcode door deze medewerkers gebruikt wordt en dat zij daarvoor over voldoende kennis beschikken. Tevens kunnen gemeenten de Meldcode verplicht stellen voor bijvoorbeeld medewerkers Wmo of Werk & inkomen. Daarnaast houden gemeenten toezicht op naleving van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor wat betreft de maatschappelijk ondersteuning en de kinderopvang.¹⁵ In 2019 zal - ook vanuit de landelijke inspecties - extra aandacht zijn om na te gaan of de organisaties ook daadwerkelijk de aangescherpte Meldcode hebben geïmplementeerd.

Dit alles betekent dat gemeenten niet alleen een taak en verantwoordelijkheid hebben in de aanpak van huiselijk geweld en de preventie van kindermishandeling, maar voor de gehele keten preventie, signalering, diagnostiek, hulp en behandeling en nazorg verantwoordelijk zijn en vooral voor de intersectorale samenwerking die dit vraagt. Gemeenten kunnen als geen ander die coördinerende rol spelen in het bij elkaar brengen van partijen (professionals en inwoners) en oplossingen. Uiteraard ligt ook een grote verantwoordelijkheid bij de organisaties zelf. Gezien de omvangrijkheid en de impact van de problematiek op de inwoners uit de gemeenten, wordt gekozen om niet alleen de wettelijke taak uit te voeren, maar om een stap harder te lopen door eigen werknemers, collega-professionals van samenwerkingspartners én burgers te informeren, faciliteren, te ondersteunen en deskundigheidsbevordering aan te bieden.

---

¹⁴ Jeugdwet, hoofdstuk 2

¹⁵ Factsheet voor gemeenten (juli 2018). Ministerie van VWS

Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden zijn samen aan de slag gegaan. De colleges van elke gemeente zijn verantwoordelijk voor het voorzien in maatregelen om huiselijk geweld en kindermishandeling te bestrijden. Verantwoordelijkheden en oplossingen liggen echter op meerdere (overheids-)lagen en organisaties. Gezamenlijk kunnen de gemeenten invloed uitoefenen op (boven)regionale organisaties als SAVE en Veilig Thuis die beide belangrijke schakels vormen in de aanpak van HG en KM. Van ambtelijke inzet kan efficiënter gebruik worden gemaakt. Door in de regio afspraken te maken kan lokaal beleid makkelijker worden ingevuld. Het lokale beleid wordt tevens versterkt door de gezamenlijke regioafspraken. Hierbij wordt rekening gehouden met de lokale uitgangspositie en infrastructuur. Vanuit een analyse van de stand van zaken in elke gemeente en de behoeften vanuit de praktijk worden doelen gesteld en verwerkt in een werkdocument.

Om de cirkel van geweld te doorbreken en huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen wordt geïnvesteerd in bewustwording & preventie en het equiperen van professionals door kennis, vaardigheden en samenwerking. Dit wordt gedaan vanuit de behoeften van de inwoners en professionals zelf: wat hebben zij nodig om die ene persoon te kunnen zijn die het verschil kan maken? Vervolgens wordt gezocht naar manieren om de randvoorwaarden en faciliteiten die daarvoor nodig zijn te regelen. Uiteraard geldt dit in de eerste plaats voor de interne afdelingen van elke gemeente. Dus voordat het onderwijs gevraagd wordt op welke wijze zij de Meldcode hebben geïmplementeerd en hoe zij deze geborgd hebben, is dat intern bij de gemeente op orde. Iedereen heeft een verantwoordelijkheid, en dat geldt zeker voor gemeenten zelf.

De regiocoördinator heeft diverse gesprekken met professionals uit verschillende domeinen gevoerd. Op basis daarvan is de aanpak *Veilig Samen Leven* tot stand gekomen. De aanpak rust op drie pijlers, zoals genoemd in de inleiding. Alle pijlers dragen bij aan het doel: het terugdringen van HG en KM en de cirkel van geweld doorbreken.

Alles wat gedaan wordt dient bij te dragen aan het overkoepelende doel: *Veilig Samen Leven*. Veilig samen leven kan vanuit verschillende beleidsterreinen gerealiseerd worden. Voor deze aanpak gaat het om het terugdringen van HG en KM. In de 3^e rij staan de drie pijlers genoemd met daaronder in het grijs de bijbehorende doelstellingen van die pijlers.

Veilig Samen Leven

Terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Bewustwording en preventie

Iedereen kan het verschil maken

Het vergroten van de bewustwording bij bewoners, vrijwilligers en professionals over (de omvang van) de problematiek en realiseren van voldoende toegankelijk preventief aanbod en ondersteuning.

Kennis en vaardigheden

Professionals in stelling

Het verhogen van de professionaliteit op het gebied van kennis, vaardigheden en handelen.

Samenwerken en integraliteit

Krachten bundelen

Het verder verbeteren van de samenwerking tussen lokale partijen onderling (bewoners, vrijwilligers en professionals) en tussen lokale en (boven-) regionale partijen.

Iedereen kan het verschil maken

De eerste pijler richt zich op iedereen binnen de gemeente. Alleen met gebundelde krachten en inzet kan de cirkel van geweld doorbroken worden. Iedereen kan daar een rol in spelen, professionals, en ook inwoners. Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn de meest voorkomende vormen van geweld en het gebeurt in de leefomgeving van bijna iedereen.

Alleen als iedereen zijn steentje bijdraagt kan geweld gestopt worden. Kunnen we er vroeg bij zijn. Kunnen we het zelfs voorkomen. Door alert te zijn, door zorgen bespreekbaar te maken, niet te oordelen, naast mensen te staan, hulp te bieden.

Die zorg voor en om elkaar wordt niet alleen door de professionals gegeven, deze zorg kan door alle inwoners - familie, vrienden, burens en omstanders - geboden moeten worden. Werken aan bewustwording en duidelijk maken wat iemand kan doen voor iemand in een (mogelijk) kwetsbare situatie is daarom van groot belang en wordt in pijler 1 verder ingevuld.

Professionals in stelling

De tweede pijler legt de focus bij de professional. Zij hebben niet alleen de professionele - en ethische - opdracht om zorgen te bespreken, maar ook een wettelijke verantwoordelijkheid om te handelen volgens de Meldcode. Het is daarom van belang om professionals die met kwetsbare gezinnen werken te ondersteunen, te voorzien van informatie en hen deskundigheid te bevorderen. Hiervoor wordt uitgegaan van hun behoeften: wat hebben zij nodig om hun werk goed te kunnen doen? Eind 2018 heeft de regiocoördinator met professionals gesproken en dit zal blijvend onderdeel zijn van de aanpak *Veilig Samen Leven*.

Krachten bundelen

De laatste pijler richt zich op samenwerking. Een goede samenwerking waarin partners elkaar kennen, goed weten te vinden en gebruik kunnen maken van alle mogelijkheden en aanwezige expertise, is essentieel. Die partners zijn lokaal, regionaal en landelijk. HG en KM beslaan veel leefdomeinen en daarmee partners en organisaties. Denk bijvoorbeeld aan zorg, onderwijs, jeugdhulp, Wmo, participatie, schuldhulpverlening, welzijn, politie, justitie, JGZ etc.

Vanuit gemeenten is op directe of indirecte manier een link met al deze organisaties en onderwerpen. Integraal beleid en integrale uitvoering is nodig om optimaal gebruik te maken van mogelijkheden en expertise die er is om de complexe problematiek aan te kunnen pakken.

De verdere uitwerking en toelichting op de pijlers zijn te vinden in het uitvoeringsdocument *Veilig Samen Leven*. Zoals in de inleiding genoemd is de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling niet in een jaar geregeld. Naast blijvende aandacht voor de in het schema hierboven genoemde onderwerpen, zal zo flexibel mogelijk worden ingesprongen op landelijke, regionale of lokale ontwikkelingen zolang ze bijdragen aan het doel: *Veilig Samen Leven*.

Conclusie

Vanuit de geformuleerde missie en visie, is bestuurlijke commitment en lokale slagkracht nodig om de gestelde doelen te behalen. De landelijke onderzoeken zijn glashelder: de cijfers van huiselijk geweld, kindermishandeling en/of ouderenmishandeling blijven hoog en het duurt vaak lang eer betrokkenen hulp krijgen om de cirkel van geweld te doorbreken en hetgeen wat al is gebeurd te verwerken. Ook in De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden hebben inwoners te maken met huiselijk geweld, kindermishandeling en/of ouderenmishandeling. Een groot deel daarvan lijkt (nog) niet in beeld te zijn en ontvangt geen passende ondersteuning om de situatie thuis weer te stabiliseren en in veiligheid te leven.

Vanuit wetgeving en de landelijke actieprogramma's wordt een grote verantwoordelijkheid bij gemeenten gelegd. De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden hebben de krachten gebundeld om alle genoemde ontwikkelingen te concretiseren in een regionale aanpak voor lokaal beleid en lokale acties. Redenen om regionaal samen te gaan werken liggen in het gegeven dat een regionale aanpak de lokale aanpak kan versterken.

De aanpak *Veilig Samen Leven* bouwt hierop een uitvoeringsprogramma waarbij uitgegaan wordt van drie pijlers:

1. Bewustwording en preventie
2. Kennis en vaardigheden
3. Samenwerken en integraliteit

Vanuit elke pijler wordt gekeken hoe professionals, vrijwilligers en inwoners betrokken gaan worden en op welke manier bij landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen kan worden aangesloten. Een succesvolle aanpak vraagt om lokale coördinatie, financiën en inzet door verschillende gemeentelijke afdelingen en samenwerkingspartners. In het uitvoeringsprogramma voor de komende jaren wordt hier uitvoering aan gegeven.

Uitvoering

Het overkoepelende doel van de aanpak *Veilig Samen Leven* is gelijk aan het doel van het actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis*: “De opgave is huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen, terug te dringen en de schade ervan te beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie te doorbreken”.¹⁶ Voor deze aanpak wordt deze opgave voor 2019 geconcretiseerd in een aantal concrete doelen. Dit jaar wordt ingezet op het creëren en realiseren van randvoorwaarden om de aanpak *Veilig Samen Leven* vanaf 2020 verder uit te rollen:

1. Implementeren en borgen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling binnen de gemeentelijke afdelingen en lokale organisaties.
2. Het bouwen aan een lokale infrastructuur waarin professionals, vrijwilligers en/of inwoners mét elkaar gezinnen durven te signaleren en passende actie ondernemen om geweld te stoppen.
3. Creëren van een lokale cultuur waarin het bespreken van huiselijk geweld en kindermishandeling ‘gewoon’ is, waardoor opvoeders en verzorgers weten waar ze hulp kunnen vragen.
4. Het bieden van passende ondersteuning aan inwoners en professionals om veilig opgroeien en veilig oud worden te versterken (informatie- en deskundigheidsbevordering voor beide groepen).

Ambitie en realisme

Ons doel - terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling - zal niet in 2019 gehaald worden. Dit vereist jarenlange inzet van diverse partijen en een sterke coördinerende, stimulerende en faciliterende rol van de Rijksoverheid, regio en gemeente. Het is een aanpak waar een lange adem voor nodig is, want het probleem is complex en hardnekkig en beslaat vele levensdomeinen en daarmee vele organisaties op allerlei niveaus. Bewoners en vooral degene die direct of indirect te maken hebben met huiselijk geweld, dienen in de aanpak mee genomen worden. Het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling vraagt een gedragsverandering bij zowel professionals als inwoners: het onderwerp bespreekbaar maken, zorgen in een vroeg stadium met elkaar delen en handelen wanneer iemand in een kwetsbare situatie zit. Doorpakken, betrekken, informeren: de acties binnen de aanpak zijn ambitieus en dienen realistisch in tijd uitgezet te worden.

In het bijbehorende uitvoeringsdocument wordt verder ingegaan op hoe de aanpak *Veilig Samen Leven* in 2019 en de jaren daarna concreet wordt vormgegeven.

---

¹⁶ Geweld hoort nergens thuis (2018)